

Anti-ciganipaskoro kriminaliteti mrzibaja

Report 2026:17

The Swedish National Council for Crime Prevention (Brå) is a government agency that works to reduce crime and increase safety in society. We do this by providing factual information and disseminating knowledge about crime, law enforcement and crime prevention work - primarily for the Government, agencies within the criminal justice system and organisations engaged in crime prevention.

The publication is available as a pdf bra.se. Please send any enquiry about alternative formats to produktion@bra.se. When material is quoted or tables, figures, and diagrams are used, Brå must be stated as the source. Permission of the copyright holder is necessary for reproduction of images, photographs, and illustrations.

This report is a summary of the Swedish report Antiziganistiska hatbrott 2026:17

© Brottsförebyggande rådet 2026

urn:nbn:se:bra-1360

ISSN 1100-6676

Author: Anna Repo, Mariana Dufort, Sara Lehtinen

The Swedish National Council for Crime Prevention, Box 1386, 111 93 Stockholm, Sweden

Tel: +46(0)8 527 58 400, E-mail: registrator@bra.se, www.bra.se

This summary can be downloaded from the Swedish National Council for Crime Prevention's website, www.bra.se/publikationer

Anti-ciganipaskoro kriminaliteti mrzibaja

Summay of report 2026:17 (Romani arli)

Rezimiribe

O Brå¹ dobindža nalog tari i vlada te sprovedinel jekh pohor studija bašo o anti-ciganipaskoro kriminaliteti mrzibaja, či te bajrarel o džanipe hem te zoraren i preventivnikani buti protiv o anti-ciganipe. E studijakoro cili sine te anelpe jekh džanipaskiri osnova so ka koristinelpe sar potpora ki krivično deloskiri preventivnikani buti protiv e anti- ciganipaskoro kriminaliteti mrzibaja. Či te pherelpe e nalogoskoro cili o Brå analizirindža e policiakere prijave povezime e angloispitibaja so prema e Brå:ri statistika bašo kriminaliteti mrzibaja, odnosinenape anti-ciganipaskoro kriminaliteti mrzibaja bašo o berša 2016–2022 hem agregirime podatka bašo 2024. Isto o Brå intervjuirindža romen hem averen soj tane aktivno ko pučibe e romengere hakonge bašo olengere iskustvia taro anti-ciganipaskoro kriminaliteti mrzibaja, totalno 39 manušen. Osim odova, analizirindžepe odlomkia hem komentaria taro o anti-ciganipaskere komentaria ko mrežakere forumia Flashback hem Reddit ispitibaja pretibe hem mrzibe ko digitalnikano forum.

E studijakoro rezultati opišinel razno vrste incidentia so šaj te predstavinen anti-ciganipaskoro kriminaliteti mrzibaja hem ko save kontekstia ola slučinenape. Nasuprot, taro akava izveštaj našti te izvučinelpe disavo zaključko bašo e anti- ciganipaskoro kriminaliteti mrzibaja.

Verbalnikane uvrede hem diskriminacie uobičajime ko Brå: ro material

Verbalnikane uvrede, ko misal bidozvolimo pretibe, ladžaribe ja uznemiribe pojavinenape ko otprilike ekvaš studirime policiakere prijave bašo anti- ciganipaskoro kriminaliteti mrzibaja. Osim anti-ciganipaskere izrazia, sar soj o "tatare" (skitnice) ja "gypsy", pojavinenape isto avera rasistikane- mizoginime – hem dehumanizirime izrazia. Slično izrazia pojavinenape isto pri oštete, sar ko misal grafiti ja lepenge ki javno sredina. Keda o anti – ciganipaskere haberia izrazinenape ki javnost šaj ko disavo far istovakteskoro te pojavinepe destinarnike ekstremistikane haberia sar soj o nacistikane simbolia.

Hem e policiakere prijave bašo anti- ciganipaskoro kriminaliteti mrzibaja, saikerela maribaskoro opišibe, iako ola tane relativno tikne. Osim odova sikavenape avera agresivnikane ponašibe so prvenstveno usmerinenape prema o socialno izložime EU/EES- državjania so but far smatrinenape sar roma. Ko misal šaj te kerelpe lafi so o manuša frdindže predmetia prema o izložime ja klocindže olengere buča.

¹ Brå - Brottsförebyggande rådet; Godidejbe prevenciakere o kriminaliteti

O intervjuia sikavena so o izlozibe prema anti-ciganipe ko pobaro kotor saikerela razno diskriminiribaskere delia prema o roma ja o manusa so smatrinenape sar roma. O misalia haljovkerena delimično i diskriminacia so šaj te predstavinel jekh krivično delo, delimično pobut strukturnikane diskriminaciakere forme so sako far na klasirinelape sar krivično delo sebepi o mrzibe ki pravno smisla, iako o slučaevia dodživdinenape isto sar o ladžaripe taro odola so tane izložime.

Obično diskriminaciakere forme tane te na dozvolinelpe pristup ko serviribaskere thana, sar soj o restorantia hem baria, ama hem bizo osnova te optužinenpe čhoribaske ko butikia. Šaj isto te kerelpe lafi bašo posebno negativno tretmani kontaktiribaja razno društveno akterencar.

Anti- ciganipaskoro kriminaliteti mrzibaja pojavinenape ko pobut sredine

Taro hem o intervju hem e policijakere prijave sikavelape so o anti- ciganipaskoro kriminaliteti mrzibaja pojavinenape ko razno vrste sredine hem kontekstia. Šaj te ovel ki khereskiri sredina, ko javno thana, ke firmakere lokalia hem ko kontakti e organ upravencar hem avere društveno akterencar. O odnosia maškar ov so izložinela hem o izložime šaj but te varirinen. O krivitelia šaj te oven o komšie so izrazinena mrzibe ja pretibe, butikeskoro personali ja stražaria. Isto pojavinelape so bipendžarde manusa ko javno thana vikinena bipristojno lafia manušenge so ola smatrine sar roma. Keda pojavinelape nasilstvo ja aver agresivno ponašibe prema phureder manusa, butfar sine so o oštetimo na pendžardža ole angleder.

I veza maškar o dikhibe hem izložibe

O studij sikavela dikhibaskere atributia so smatrinenape sar roma, šaj te bajrarel o riziko izložibaske prema kriminaliteti mrzibaja. Jekh misal so ponovinelape tane o tradicionalnikane romane šea so butfar phiravenape taro o romane džuvlja, so isto opišinenape soj tane pobut izložime nego o romane murša. Čak o socialnikane izložime EU/EES – državjania so mangena devlenge ko javno thana, opišinena soj tane pobut izložime prema kriminaliteti mrzibaja, nego avera.

O čhave pobut izložime prema nasilstvo

E čhavengoro izložibe ko anti- ciganipaskoro kriminaliteti mrzibaja, tano slično e phuredengoro, ko odova čani so o krivično delo šaj te primeninelpe ko pobut različno sredine hem kontekstia kote o čhave tane prisutno. Isto kerelape lafi bašo različime slučaevia, taro verbalno anti-ciganipaskoro ladžaripe, dži ko pretibe hem nasilstvo. Ko intervjuia posebno istakninelape i škola sar jekh than kote o čhave hemangluno far avena ko kontakt e anti-ciganipaja hem anti- ciganipaskere kriminalitetea mrzibaja,

hem kote o izložiibe isto disavo far tano povtorimo ki martretiribaskiri forma. O intervjuirime opišinenena isto so o verbalnikano ladžaribe disavo far pretvorinelape ko nasilstvo ki školakiri sredina, hem pobut džene opišinenena o mislibe so i škola na postupinela či te činavel akaja vredžibaskiri vrsta.

Ko policiakere prijave tano oprilika obično o izložimo čhavo tano jekh murš ja čaj, ama ekvaš taro o prijave bašo krivično delo protiv murša nameninelape krivično delo maribaja, usporedibaja diso pohari taro pandžto kotor taro o prijave kote o čajja tane o oštetime. Maškar o prijave kote so i čaj tani izložimi, obično o krivično delo ovela ki forma taro verbalnikano ladžavkeribe (uznemiribe, bidozvolimo pretibe, ladžavkeribe).

Pobut prepreke baši policiakiri prijava

Biprijavime gende bašo anti- ciganipaskoro kriminaliteti mrzibaja šaj te smatrinenpe bare. Ko intervjuia o izložiibe opišinenape sar uobičajimo hem varirimo, ama relativno tikno gendo kriminaliteti mrzibaja e anti-ciganipaskere motivea registririnenape tari policia. O intervjuibaskoro materiali sikavela so isi pobut sorabotiribaskere sebiepia so o roma ja avera grupe so šaj te izložinenpe ko anti- ciganipaskoro kriminaliteti mrzibaja odustainena te prijavinen plo izložiibe ki policia. O hemanglune sebiepia tane bidovolno poverenje prema o pravnikano sistemi opčenito, posebno prema e policiakiri uprava, dar taro o negativno posledice hem so i pravno procedura dodživdinelape sar jekh teret. But intervjueskere manuša vakerena taro o negativno iskustvia kontaktiribaja e policijaja hem opišinenena i sekiracia te na dobinen lošno postupibe sar jekh pridonesibaskoro sebiepi te na prijavinelpe krivično delo.

Jekh aver obično sebiepi te na prijavinelpe tano o dodživdipe so i prijava nae ništo te anel. Sade disave studirime policiakere prijave bašo anti- ciganipaskoro kriminaliteti mrzibaja rezultirindže dži ki optužba. Delimično zavisinela so o krivično delo sastainelape taro phare istražime krivično delia kas generalno isi tikno rešibaskoro nivo.

Osim i policia isi hem avera akteria e ograničime nalogoja, kas isi fokus ko razno forme taro anti-ciganipe. E poedincoske šaj te ovel pharo te džanel kote manuš šaj te obratinelpe či te prijavinel plo izložiibe hem savi potpora šaj te očekuinel. Pri izložiibe ki diskriminacia šaj disave slučaevia ko misal te predstavinen bidozvolimi diskriminacia so regulirinelape ko krivično kanuni, dok avera šaj te oven krivično delo prema e diskriminaciakoro kanuni. Jekh vrsta taro o slučaj ka prijavinelpe ki policia, o dujto slučaj ko zastupniko diskriminaciake. O manuša ko Bră:ro intervju opišindže so postavinenape bare zahtevia prema o individia kas šaj te ovel pharipe te navigirinen maškar akala razno instance. Delimično vazdelape o prago prijavenge rezultiribaja so o slučaj na prijavinelape, delimično stvorinelape jekh frustracia so šaj te ingarel dži ko bipoveribe prema e društvoskiri sposobnost te zaštitinel e romen.

Posledice taro o kriminaliteti mrzibaja hem strategije te ublažinelpe o izložibe

Taro e Brå:re intervjuia sikavena so o posledice taro o anti- ciganipaskoro kriminaliteti mrzibaja šaj te varirinel. Šaj te ovel direktno emocionalnikane posledice oleske soj tano izložimo, ko misal dar ja tužnost hem te hošinel nisavi vrednost ja potikni vrednost ko povezimo incidenti. Šaj isto te kerelpe lafi bašo o posledice so ka pojavinenpe ponodori sar o stres, trauma, psihičko nasvalipe, pharipe sojbaja hem isključibe. Ko policiakere prijave isto isi misal ko oštetime so dobindže fizikane povrede taro o prijavimo krivično delo.

Jekh istaknimi tema ko intevjuia važinela sar e romengoro izložibe ko kriminaliteti mrzibaja hem o paše izrazia bašo anti-ciganipa ingarela dži odova so o roma osetinena pes primorime te garaven plo romano identiteti ko razno kontekstia. O intervjume džene opišinena isto so ola izbeginena disave thana ja odbirinena alternativnikane drumia či te izbeginen izložibe. Pobut manuša vakerena so izbeginelape kolektivnikano soobračaj tari i dar te oven izložime hem odoleske koristinena avera drumoskere sredstva, posebno te phiravenape romane tradicionalnikane šea ja zabavengere šea. Jekh kotor taro o intevjuime manuša opišinena isto so sakofar pazarinena ki isto dučana, kote so tane pendžarde taro o personali, či te izbeginen sumnibe hem te oven progonime taro e dučaneskoro personali.

Istovakteskoro o izložibe šaj te značinel jekh pološno hošibe oleske soj tano izložimo, ja o hako te sikavel romano identiteni ograničinelape, jasno tano taro o Brå:re intervjuia so but džene aktivno anena o pučibe e delonge kote soj tane izložime. Ko akala slučaevia butfar šaj te kerelpe lafi te vakerelpe so nae šukar hem te napomeninelpe o pogrešno ponašibe. Istovakteskoro, o intervjuirime manuša smatrinena so sar manuš reagirinela pri izložibe zavisinela sar osetinelape hem sar tano e „diveskoro raspoložibe“.

Anti- ciganipaskoro kriminaliteti mrzibaja šaj te anel dži ko negativno posledice e romane čhavege. Ko Brå:re intervjuia, o romane čhave opišinena sar ola bajrona jekhe nasledno daraja so temelinelape ko odova izložibe so ola dikhle ko ple dada/daja, so isto šaj te potvorinelpe taro e čhavengoro lično izložibe. Pošto o čhave nalazinenape ki jekh formativnikani razvibaskiri faza, šaj o emocionalnikane posledice taro uzložibe te anen dži ko barevakteskere efektia. O intervjuirime manuša opišinena isto čhaven so mukhle i nastava ki dajakiri čhib ki škola sebepi e diskriminaciakiri izložibaskiri dar, ja čak te činaven i škola sebepi o izložibe, so ka ingarel ko pobut avera negativno posledice.

O hako te iskažinelpe plo identiteni tano pretimo

Keda o romano identiteti garavelape hem i nastava ki dajakiri čhib isključinelape, tegani o individi rizikuinela, hem isto adžahar i grupa, našavelape pli čhib hem pli kultura. Odova anela dži ko izoliribe kote manuš ni na hošinelape sar jekh kotor taro e majoriteteskoro društvo ja te šaj te dživdinel ki pli sopstveno grupa.

I strategia te garavelpe plo identiteti, smatrinelape taro but intervjuirime manuša sar diso potrebno či te ovelpe jekh šansa te arakhelpe buti ja stani. Odova ingalera dži ko odova so i čhib koristinelape maškar i familia hem amala hem o romani identiteteskoro izrazibe ograničinelape ko privatno krugia. Akava ingarela ko negativno posledice e individeske hem e grupake ko nanibe primeria so bi šaj te izazovinel o negativno predrasude prema o roma sar grupa.

E Brå:ri procena

Jekh zoralo dialogo hem sorabotibe maškar o civilnikano društvo hem razno organ uprave tano importantno preduslov te suprostavinelpe o anti- ciganipaskoro kriminaliteti mrzibaja. Istovakteskoro i preventivnikani buti protiv anti- ciganipaskoro kriminaliteti mrzibaja zahtevinela jekh buvli buti protiv sa o izrazia ko anti-ciganipe.

Avdive ko teko tane pobut iniciative e cilea te suprostavinelpe anti-ciganipe hem kriminaliteti mrzibaja, ama panda but buča šaj te kerenpe. Ko misal, i buti šaj te unapredinelpe tari zoral koordinacia taro razno doprinosia hem formuliribe o barabarikane indikacie hem merime cilia so šaj te sledinenpe hem te oceninepe. Či te šaj te proceninenpe te o doprinosia funkcinena, ka valjanel o produžniko te saikerel mere taro ishodi so jasno tane uključime ko čhivde cilia. Anti-ciganipe hem anti-ciganipaskoro kriminaliteti mrzibaja valjani isto te vazdel posebno e problemskere izjave, hem mere protiv kriminaliteti mrzibaja so izrazinenape ko razno dokumentia ko relevantnikane organ uprave, maškar aver ko pravosudibe či akava pharipe ma te ovel biprioritirimo ja bidikhlo.

Lokalnikane hem regionalnikane situaciakere procene ki ramka e preventivnikane bučake protiv krivično delia, isto šaj povolno te uključinel e anti- ciganipaskoro kriminaliteti mrzibaja sar jekh čani te vazdelpe i svesnost baši akaja kriminaliteteskiri vrsta. Osim akava i škola smatrinelape sar jekh importantno aktori či te činavel e čhavengoro izložibe. O rutine hem o uputia tane importantno preduslovia te osigurinelpe e bučakoro kvaliteti ki škola protiv anti- ciganipaskoro kriminaliteti mrzibaja hem olengere izrazia.

E studijakoro rezultati sikavela so o krivično delongere prijave so e policijatar označinenape sar kriminaliteti mrzibaja, predstavljena bidovolno osnova či te

opišinelpe o karakteri taro e anti- ciganipaskoro kriminaliteti mrzibaja so pojavinelape ki Švedia. Delimično valjani istance so šaj te bajraren i spemnost prijavibaske maškar o manuša so izložinenape ko anti- ciganipaskoro kriminaliteti mrzibaja, delimično valjani i policia te ovel pošukar te istaknnel o prijave protiv kriminaliteti mrzibaja, kote so šaj te ovel motivi bašo kriminaliteti mrzibaja. E studiengoro rezultati sikavela isto jekh valjanipe te zorarelpe e Policiakiri organ upravakiri tekovno buti hem sorabotibe e romane grupencar.

Pri strana tari e pravosudibaskiri buti, i nacionalnikani funkcia e zadačaja te koordininel informacia hem pristup ko razno nacionalnikane hem regionalnikane potporengere funkcie, isto bi šaj te bajraren rodibe pomoč, sar soj i sklonost prijavege, pri izložibe bašo anti- ciganipe, sar avera forme taro kriminaliteti mrzibaja, ama isto izložibe ko avera izrazia bašo rasizmi hem diskiminacia. Avdive o šaipe opišinelape bašo pomoč hem potpora sar phare dostupno, hem bute manušen nae džanipe baši savi potpora isi.